

Hmeljar izhaja po potrebi — Urejuje in odgovarja uredniški odbor — Odgovorni urednik Debič Boris — Tiska Celjska tiskarna — Stevilka 15 din — Za hmeljarje brezplačno — Poština plačana v gotovini

Izdaja hmeljarski odbor pri CZZ Celje

Hmeljarski odbori pri kmetijskih zadrugah naj v bodoče opravičijo svoj obstoj

V zadnji številki smo govorili pod naslovom »Pred letnimi zbori KZ« na splošno tudi o pospeševalnih odborih, ki bi jih naj proizvajalci — člani KZ — izvolili še pred letnimi združnimi zbori. Tokrat pa posvetimo nekaj več besed hmeljarskim odborom oziroma odsekom pri kmetijskih zadrugah.

Če bi danes izvedli anketo oziroma zahtevali mnenje hmeljarjev o naši združni organizaciji, smo prepričani, da se bo velika večina odločno zavzela za današnjo organizacijo, še več, da te združne organizacije vsestransko opravičujejo svoj obstoj. Nedvomno, saj so združne organizacije zlasti v svoji pospeševalni kmetijski službi v zadnjih letih vendarle napravile velik korak. Danes imamo, vsaj na hmeljarskem področju, malo kmetijskih zadrug, ki bi se bavile samo s trgovino. Kar prijetno je obiskati seje upravnega odbora KZ, saj tu zelo skrbno obravnavajo kmetijske probleme od živinoreje, hmeljarstva, sadjarstva, zaščitne službe, tja do trgovinske in strojne dejavnosti. Skratka, danes lahko ocenimo delo kmetijske zadruge, posebno tam, kjer živijo in delajo pospeševalni odseki, kot odločilno dejavnost v preporodu našega zaostalega kmetijstva.

Ko polagamo toliko važnosti pospeševalni službi, pa se v naslednjem konkretno pogovorimo o bodočem delu hmeljarskega odseka pri kmetijski zadrugi.

Rekli smo v zadnjem članku, da se naj odbore voli na posebnih sestankih hmeljarjev, po možnosti pred rednim letnim zborom kmetijske zadruge. Ponovno poudarjam, da to ni samo zaželeno, temveč potrebno. Zakaj? Praksa je pokazala, da je toliko vprašanj iz posameznih panog kmetijstva, ki so potrebna zelo drobne obravnave, tako tudi v hmeljarstvu, da je to praktično nemogoče izvesti na letnem zboru vseh združnikov. Hmeljarji, člani kmetijske zadruge se ne morejo samo površno pogovoriti o izkušnjah preteklega leta in na hitrico obravnavati, kako bodo hmeljarili v bodočem letu. Ta panoga kmetijstva je vezana stalno z neštevilnimi problemi s področij gnojenja,

zaščite, preskrbe, priprave novih hmeljskih površin, itd., ter ne kaže za obravnavo teh problemov odmeriti le kratek čas, v katerem se lahko razvije samo načelna razprava. Vidite, če pa bi na letnem zboru zadruge, kjer je glavna panoga hmelj, samo tej panogi posvetili največ pozornosti, bi opravičeno pokazali nezadovoljstvo živinorejci, sadjarji itd. Torej je le prav, da posvetimo v času, ko prihajamo v čimdalje važnejše obdobje našega kmetijstva, vso skrb tistim panogam, ki zavzemajo pomembno mesto na posameznem področju. To pa bomo lahko le tedaj, če bomo našli ali odmerili dovolj časa za široko obravnavo posameznih nalog na področju pospeševanja hmeljarstva in ostalih kmetijskih panog.

Zdaj pa še nekaj. Hmeljarski odbor n. pr. bo živel in delal le, če mu bo kdo nalagal naloge. Ta nekdo pa naj bi bili sami hmeljarji, člani kmetijske zadruge, torej producenti, ki živijo, delajo in proizvajajo. Oni so predvsem zainteresirani, da preskrba za njihovo proizvodnjo normalno teče, da se še nekdo briga za zaščitno službo itd. Prav je, hmeljarji, da na zboru, ko boste proučevali vsa pereča vprašanja, nakažete novoizvoljenemu odboru smer njegovega dela in je prav tudi to, da od časa do časa odbor poroča hmeljarjem, kako je naloge izvršil.

Tako mislimo, da bo živelo delo v bodočih odborih, kjer jih bodo odgovorne naloge silile k delu, kontrola hmeljarjev in neposredno upravnega odbora KZ pa bo vplivala, da se bodo naloge in razni problemi, zlasti med proizvodnjo, pravočasno reševali.

Hmeljarji! Veliko je od vas odvisno, kako bodo v bodoče odbori oziroma odseki pri kmetijskih zadrugah delali. Pred vami je velika odgovornost za kvaliteto proizvodnje hmelja, ta pa bo lažja, čimbolj boste utrjevali združno kmetijsko organizacijo in njeno pospeševalno službo, ki je preizkušena oblika za hitrejši napredek našega kmetijstva.

K. K.

Inž. Kač M.

Kaj smo v letu 1954 opazili v naših hmeljiščih

(Nadaljevanje)

Mnogo padavin v maju, juniju in juliju pa je pozitivno vplivalo tudi na razvoj plevla in peronospor, medtem ko je razvoj rdečega pajka zaviralo.

Drugi važen klimatski faktor, toplota, je bila v hmeljnih mesecih večinoma pod povprečjem. Nizka temperatura v aprilu in maju je na razvoj hmelja vplivala zadržujoče. To pa je imelo za posledico, vsaj v nekaterih primerih, močan napad bolhačev na hmelj. Nizka temperatura v juliju in avgustu je vplivala zavirajoče na razvoj rdečega pajka, medtem ko je bila za razvoj peronospore zelo ugodna.

Od vremenskih nepravil, ki so vplivale na pridelke hmelja, moramo poleg toče, ki je 30. maja poškodovala hmeljišča na področju KZ Petrovče, Griže, Šešče, Žalec, Škofja vas, Ljubečna, Družmirje, Lokovica, omeniti še poplavo 4. in 5. junija in veter odn. neurje 6., 10. in 22. avgusta.

Kar se tiče toče, je lanska praksa pokazala tole: Hmeljarji, katerim je toča močno potolkla hmeljišča, so stali pred vprašanjem ali naj hmelj na novo porežejo ali naj iz stranskih panog vzgoje glavno trto. Odločitev je bila težka, ker je konec maja res že zelo

pozno, zlasti še, ker vremenske napovedi niso obetale preveč lepega vremena, na drugi strani pa zahteva v mokrem letu vzgoja glavne panoge iz stranske še več dela kot v normalnem. Pokazalo se je, da je bila takojšnja rez po toči uničenega hmelja zlasti tam, kjer je za delovno silo težko, najpametnejši ukrep. Tisti, ki so se odločili za rez šele čez 7 do 10 dni po toči, so zelo slabo odrezali. Vzgoja nove trte iz glavne pa je zahtevala izredno dosti dela zlasti v tistih hmeljiščih, kjer so bili vrhovi 100% poškodovani.

Po toči oslABLJENA rastlina potrebuje izdatno gnojenje in izredno skrbno obdelavo. Popolnoma napačen je račun tistega hmeljarja, ki misli: hmelj je zavarovan, ne izplača se mi pretirano truditi v hmeljišču, ki ga je toča pobila. Ne glede na to, da zavarovalnica zniža povračilo za škodo v zanemarjenem hmeljišču, bo tak hmeljar občutil točo še v naslednjih letih. Preveč oslABLJENA rastlina ne more v prihodnjem letu normalno roditi. S pravilnimi agrotehničnimi ukrepi po toči se ne borimo samo za letošnji, ampak tudi za drugoletni pridelek.

Kolikšne važnosti je gnojenje s humusnimi gnojili se je prav dobro videlo v hmeljiščih, ki so bila uničena po toči. Tam, kjer je bil hmelj s hlevskim gnojem dobro gnojen, se je hitro popravil in tam je tudi umetni gnoj takoj in izdatno pomagal. V po toči uničenih hmeljiščih moramo paziti na to, da zelo skrbno izvajamo škropljenje, kajti oslABLJENA rastlina je prekomerno občutljiva za bolezni in škodljivce.

Poplava direktno ni uničila mnogo hmeljišč, kajti najhujše je drla voda v predelih, kjer zavzemajo hmeljišča nizek odstotek obdelovalne zemlje (Dobrna, Strmec, Vojnik, Škofja vas, Pirešica). Na tem področju pa so bila nekatera hmeljišča popolnoma uničena. Mnogo, lahko bi celo rekli več škode je napravila voda, ki se je po poplavi zadrževala v hmeljiščih. Mnogo sadežev je odgrnilo, hmelj, ki pa je ostal, je bil klorotičen, fiziološko zelo oslABLJEN in je zahteval izredno nego. Tu se je zopet pokazalo staro pravilo, da je za hmeljišče samo najboljša zemlja dovolj dobra, ker težke zemlje in zemljišča, kjer je visoka talna voda, niso primerna za hmeljišča. Investicije v hmeljiščih so tako visoke, da si jih ne moremo privoščiti na premokrih ali presuhih tleh in tvegati, da nam v deževnih ali pa suhih letih pridelek popolnoma odpove. Marsikateri hmeljar je sklenil, da bo na podmočnih tleh raje hmelj izoral in da bo na novo sadil samo na dobrih zemljah, na mokrih tleh pa predhodno izvedel melioracijo.

Mnogo škode je na hmelju naredilo tudi neurje 6., 10. in 22. avgusta. Najusodnejši za kvaliteto je bil vihar 6. avgusta. Storžki so namreč tedaj bili na taki razvojni stopnji, da je vsak udarec poškodoval nežno tkivo. Močan jugozahodnik, ki je ta dan divjal po Savinjski dolini, je največ škode naredil v hmeljiščih na samem, medtem ko je v strnjenih nasadih bilo manj škode. Vihar 10. avgusta je podrl dosti hmeljev, kar je zopet poslabšalo kvaliteto in hmeljarje močno obremenilo z delom. Vihar 22. avgusta ni naredil več mnogo škode, ker je bilo že precej hmelja obranega. Lahko trdimo, da bi bil pridelek še mnogo boljši, če bi neurje v avgustu prizaneslo.

Od bolezni in škodljivcev smo opazili v hmeljiščih naslednje: najhujši sovražnik je bila peronospora, za katero so bili vsi vremenski pogoji izredno ugodni. Zgodaj spomladi so precej škode naredili bolhači, ki so v marsikaterem hmeljišču popolnoma prereševali listje. V manjšem obsegu, zlasti v nekaterih obrob- nih krajih, so v juliju napadale hmelj gosenice dnev-

nega pavlinčka in strigalice. Mnogo škode pa je po vsej dolini povzročila prosena večša. Rdeči pajek nam je zaradi izdatnih padavin in nizke toplote prizanesel.

Peronospora je letos resno ogrožala kvaliteto pridelka. Statistični podatki iz povojnih let kažejo, da je peronospora zelo nevarna tedaj, kadar se dvigne množina padavin v hmeljskih mesecih nad dolgoletno povprečje. Povprečno pade pri nas od aprila do septembra 552 mm dežja, letos pa ga je padlo 679 mm, kar je za 23% nad normalo. Toliko, odnosno še več dežja smo imeli po vojni samo leta 1948.

Kuštravci, kratki, s peronosporo okuženi poganjki, so se letos pojavili v precej visokem številu v prvi polovici maja. Pojav kuštravcev je bil v letu 1954 močnejši kot v letu 1953, kar je razumljivo. V letu 1952 namreč skoraj ni bilo peronospore, iz leta 1953 pa je v zemlji ostalo dovolj zimskih trosov, ki so spomladi okužili mladice.

Listje goldinga je proti peronospori izredno odporno in tudi letos na njem ni bilo opaziti vidnih znakov bolezni, to je rjavenje listja, razen v nekaterih izjemnih primerih. Tako smo 25. maja opazili bolno listje v hmeljišču na Kamniku (KZ Griže), kjer raste hmelj v težki zemlji in v kotlini, kjer zastaja vlažen zrak. Peronospora na listju smo našli tudi v inštitutovem hmeljišču, kjer gojimo razne evropske sorte, ki so proti peronospori manj odporne kot golding. Poškodbe od peronospore na listju smo našli v drugi polovici maja na njivi v Žalcu, kjer je bil hmelj zaradi zadržujoče se vode in stalnega gnojenja s samimi umetnimi gnojili fiziološko oslABLJEN. Konec junija smo našli od peronospore rjavo listje tudi v hmeljišču v Škofji vasi, kjer je voda ob poplavi odnesla vso gornjo plast zemlje in hmelj tako poškodovala, da so ga morali na novo porezati. Pa tudi v hmeljiščih, kjer smo v maju in juniju opazili napadeno listje, pozneje listje ni imelo vidnih znakov bolezni.

Na novo se je rjavenje zaradi peronospore pojavilo na cvetnih stebelcih in cvetju. Ta pojav hmeljarji redko pripisujejo peronospori. Vejice se od napadene mesta dalje posuše in imamo vtis, kot da se niso mogle zaradi preobilnega cvetnega nastavka popolnoma razviti. Pojav peronospore na cvetnih stebelcih je bilo letos opaziti v precejšnji meri v gostih hmeljiščih, ki niso bila škropljena pred cvetjem.

Na storžkih so se prvi rjavi madeži peronospore v večji meri pojavili nekako okrog 13. avgusta. Najmočnejša okužba je bila vsekakor v hmeljiščih na težkih zemljah z malimi razdaljami med vrstami, na zemljah enostransko pregnojenih z dušikom in na področjih, kjer se rada zadržuje megla. Vendar je vdrta peronospora letos v vsako nepoškropljeno ali pa ne pravočasno poškropljeno hmeljišče, če ne v začetku pa prav gotovo proti koncu obiranja.

Na podlagi izkustev in poskusov, ki smo jih vršili v inštitutu, vam priporočamo naslednje roke za škropljenje proti peronospori: prvič po odstranjenju in zažigu kuštravcev, drugič v času, ko nastajajo na hmelju stranski cvetni poganjki, tretjič v polni cvet, četrto po cvetju, ko je storžek približno 1,5 cm dolg in v nevarnih položajih še enkrat tik pred obiranjem.

V Savinjski dolini gojimo samo eno sorto hmelja, in sicer golding angleške provenience, aklimatiziran na naše prilike. Ena glavnih odlik goldinga je, da je proti peronospori odporen, saj se je uveljavil pri nas tedaj, ko je v letih 1926, 1927 in 1928 peronospora izrinila würtemberžana iz doline kot neodporno sorto. Ker je golding odporen proti peronospori, je zaščita pred peronosporo v naših hmeljiščih drugačna kot v

Nemčiji in drugih evropskih deželah, kjer goje več sort hmelja, ki večinoma niso tako odporne proti peronospori kot naš golding. Pri nas je potrebno manjše število škropljenj, ki pa morajo biti vestno in pravočasno izvedena. Pri določevanju rokov za škropljenje se oziramo na razvojni stadij peronosporne glivice in na razvojni stadij hmelja. Pri nas je razvojni stadij hmelja pri večini škropljenj važnejši kot razvojni stadij glivice. Ker je goldingovo listje odporno proti peronospori, je naša glavna skrb, da zaščitimo stranske panoge s cvetjem in storžke, kar lahko dosežemo s 3–5-kratnim škropljenjem.

Najvažnejše škropljenje, ki ga tudi v sušnih letih nikakor ne smemo opustiti, je škropljenje v cvet. S poskusom smo se prepričali, da je najusodnejše za kvaliteto hmelja, če izpustimo ali zamudimo škropljenje v cvet. Drobni hmeljev cvet mora biti prekrit z zaščitnim sredstvom. Ko se listi cveta razvijajo v liste storžka, se po njih širi tudi zaščitno sredstvo, ki smo ga s škropljenjem nanесли v cvet. V storžku je vedno toliko vlage, da se baker topi in širi po krovnih listih in predlistih storžka. Ta vlaga, ki pomaga, da se z zaščitnim sredstvom zavaruje tudi izrasel list, pa v primeru, da cvet ni pravočasno poškröpljen, pripomore k razvoju peronospore na storžkih. V dejstvu, da je v storžkih vedno dovolj vlage in da so storžkovi listi posebno nežni, je iskati vzrok za izreden napad peronospore prav na storžke. Na cvet dobro poškröpljenem hmelju opazimo peronosporo v zelo deževnih letih le na gornjih lističih storžka, to je na listih, ki so dežju direktno izpostavljeni. Škröpljenje v cvet izvedemo torej brez ozira na razvojni stadij glivice. V cvet škropimo tudi če v času cvetenja za razvoj peronospore niso ugodni pogoji, kajti pozneje nimamo več prilike storžke tako temeljito zavarovati, kakor to lahko naredimo v času cvetenja.

Prvo škropljenje, ki ga pa prav radi opuščamo, izvršimo ko smo odstranili in zažgali kuštravce. S tem škropljenjem uničimo prve generacije poletnih trossov in s tem najvažnejši del peronospornega zaroda. To škropljenje bi brez škode opustili samo v izredno suhem vremenu, sicer pa ga opravimo brž ko je padlo nad 10 mm dežja in je temperatura tudi ponoči nad 5°C. Včasih izvršimo prvo škropljenje istočasno s škropljenjem proti ušem; tedaj so stroški zelo nizki, saj ne porabimo na ha več kot 8–10 kg bakrenega apna, ker je tedaj rastlina še majhna.

Drugo škropljenje izvedemo v času, ko se začno razvijati stranske panoge, ki nosijo cvet. Pri tem škropljenju upoštevamo razvoj hmelja in peronosporne glivice. To se pravi: škropimo tedaj, ko v razvoju stranskih panog pade toliko dežja, da je razvoj glivice mogoč. Če so padavine izredno močne v času nastavljanja stranskih panog, nam kaže škropljenje še enkrat ponoviti. Če to škropljenje opustimo, se nam lahko zgodi, da nam bo peronospora uničila precejšen odstotek cvetja.

O škropljenju v cvet smo že govorili. Četrto škropimo, ko so hmeljni storžki že napol razviti, 1,5 do 2 cm dolgi. Pri tem škropljenju igra, prav tako kot razvojni stadij hmelja, važno vlogo tudi razvoj glivice. Za glivični razvoj pa je najvažnejša vlaga.

V posebno nerodnih letih in legah, kjer se rada zadržuje megla, škropimo še enkrat tik pred obiranjem, da smo bolj brez skrbi.

V sušnih letih, kot že rečeno, lahko kako izmed naštetih škropljenj opustimo, če je vreme tako, da se peronospora ne more razviti; v nobenem primeru pa ne smemo opustiti škropljenja v cvet.

Razume se, da moramo škropljenje ponoviti, če je padel dež, preden se je škropivo na rastlini posušilo.

Škropiva. Največ uporabljamo v naših hmeljiščkih bakreno apno tvrdke »Zorka«. Letos pa smo morali

precej uporabljati tudi modro galico, ker je bakrenega apna primanjkovalo. Bakreno apno nima takih fizikalnih lastnosti, kakor bi si jih želeli. Prehitro se seseda in preslabo lepi. Ta druga lastnost pride zlasti do izraza v deževnih letih. Zaščitno dejstvo modre galice je zelo dobro, je pa pri pripravljanju bolj nerodno. Pri pripravljanju modre galice moramo paziti na to, da ni brozga niti kislja niti preveč alkalična. Zato jo moramo vedno pred uporabo preizkusiti z reagenčnim papirčkom. Če pripravljamo galico s sodo, moramo biti še posebno previdni. Za nevtralizacijo uporabljamo kalcinirano sodo (0,5–0,6 kg na 1 kg modre galice). Če nevtraliziramo z navadno sodo, jo moramo dati 1,2 kg na 1 kg modre galice. Tako pripravljena brozga pa pride precej dražja.

Nekateri hmeljarji so dodajali bakrenemu apnu po četrtil kilograma modre galice na 100 l, da bi pojačali delovanje bakrenega apna. Ta modra galica pa seveda ni bila nevtralizirana in je povzročala opekline, zlasti kadar so jo dodajali po ½ kg na 100 l. Upamo, da bodo lanskoletne drage izkušnje zadostovale, da v bodoče ne bomo več škropili na ta način.

Mnogi hmeljarji imajo navado, da v deževnih letih zvišujejo koncentracijo bakrenega apna ali modre galice na 2 in več odstotkov, da bi pojačali delovanje zaščitnih sredstev. Inštitut za hmeljarstvo je letos poskusno škropil z bakrenim apnom v različnih koncentracijah, da bi ugotovil kakšno zvišanje koncentracije je upravičeno. Škropili smo z 1%, 1,5% in 2% bakrenim apnom. Poleg različnih koncentracij bakrenega apna smo preizkušali tudi škropljenje z 1% bakrenim apnom in 0,5% Galartolom, lepljivim sredstvom. Potem smo po vsakem dežju jemali listje iz hmelja in z analizo ugotavljali, koliko bakra se na njem nahaja. Poskuse smo zaključili po 11 dneh, ko je padlo vsega skupaj 75 mm dežja, kar je izredno velika količina za tako kratek čas.

Iz poskusa smo razbrali naslednje praktične zaključke. Uporaba 2% bakrenega apna ni upravičena, ker je že po dvakratnem spiranju v dveh dneh količina bakra pri 2% škropivu na listju bila enaka količini bakra pri 1,5% škropivu. Zelo dobro pa se je izkazalo škropljenje z 1% bakrenim apnom in 0,5% Galartolom. Koncentracija naj se torej tudi v zelo deževnih letih pri bakrenem apnu in modri galici ne dvigne nad 1,5%. Če pa imamo na razpolago kakšno lepljivo sredstvo, uporabljajmo rajši tega v normalni 1% koncentraciji bakrenega apna. Pri škropljenju v storžke pa moramo dajati samo po 0,5 kg bakrenega apna na 100 l škropiva, da ne bodo vidni madeži škropiva na storžkih.

Inštitut za hmeljarstvo je v letošnjem letu preizkusil še dve škropivi proti peronospori, ki jih do sedaj nismo pri nas uporabljali. To je koloidni baker, katerega bo kmalu začela izdelovati tovarna »Pinus« in pa Dithan, to je organsko škropivo na bazi cinka, ki ga uvažamo. Obe sredstvi sta se pri poskusih dobro obnesli, saj sta se izkazali še učinkoviteje od bakrenega apna in modre galice.

Koloidni baker je gosta pasta, ki v vodi lepo enakomerno lebdi. Uporabljamo ga v 0,6–0,8% koncentraciji (60–80 dkg na 100 l). Hmelj, ki ga škropimo s koloidnim bakrom, je še po trgatvi lepe zelene barve. Koloidni baker ne pušča pri škropljenju madežev na kobulah.

Dithan je svetlorumen prah, ki daje z vodo enakomerno suspenzijo. Uporabljamo ga v 0,2–0,3% koncentraciji (20–30 dkg na 100 l). Prah najprej pomešamo z malo vode, potem pa gosto kašo vlijemo v vso količino vode.

Obe sredstvi priporočamo in upamo, da ju bomo še v letošnjem letu lahko uporabljali tudi v naših hmeljiščkih.

(Se nadaljuje)

O hmeljski rezi in črvivosti hmelja

Slučajno sem našel knjigo: »Hmeljar« (Ljubljana 1951), katero je spisal pokojni Janko Kač.

Ker se bliža spomlad in ne bo dolgo, ko bodo oživel hmeljniki, sem se spomnil na hmeljsko rez, katera je zelo važna in od katere je precej odvisna kakovost kakor tudi količina hmelja.

Rezanje hmelja je eno najvažnejših del ter ga morajo opravljati le izvežbani ljudje, ki imajo dolgoletno prakso. Trte (rozge) je treba odrezati tik ob glavi (štoru) pod najnižjim kolobarjem očes (če je nasad krepak in zdrav). To je A rez. B rez pa ne izvajamo, ker je lahko za hmeljnik usodna zaradi črvivosti (kar bom pozneje opisal). V poštev pride še samo C rez za enoletne rastline. Če je sadež napaden po hmeljskem raku, ga je treba temeljito izrezati in sadež se pomladi.

To je napravil z uspehom Vidmajerjev Štefan leta 1953 na enem svojem hmeljniku.

Nož naj bo zelo oster. Najboljši noži so iz starih kos, če so te iz dobrega jekla. Nož naj bo 12 do 15 cm dolg in naj ima le malo konico. (Najbolj lične nože dela tov. Cotee). Nadalje čitam: »Odrezane trte sadike čimprej poberejo in odstranimo iz hmeljnika in jih kompostiramo.« To je velika zmot! V mojih zapiskih navajam: Odrezane trte (rozge) se morajo pustiti ležati na soncu in vetru, da se osušijo, ovenejo in pri tem zamorijo še živeče ličinke (črve) v samih rozgah in obrezlinah. Samo na ta način lahko omejimo črvivost hmelja. Leta 1906 sem našel prva dva hmeljska hrošča z imenom *Plinthus-porcat*. Ker je bila v tistih letih od 1906 do 1914 črvivost hmelja kočljiva zadeva, so iskali hmeljskega hrošča vsepovsod, a nihče ga ni prav poznal do leta 1908. Ko sem prinesel ob priliki občnega zbora hmeljarjev 3 hrošče (žive) v skatlici in lupo (povečevalno steklo), so si jih morali predsednik dr. Bergmann, odborniki in nekateri drugi natančneje ogledati. Zakaj je bil hmelj tako črviv? Ker so tisti, ki so hmelj rezali, metali odrezane sadike kar po vsem hmeljišču. Nekateri so odrezane sadike pobrali skrbno, drugi bolj površno, tretji pa sploh ne in so jih pozneje kar podorali pri rahljanju oziroma osipanju. Med prvimi hmeljniki pri nas so bili tudi mnogi že takrat stari po 20 in več let. (Pok. Širca Josip je imel hmeljnik v bližini pokopališča 41 let star, to je bil sam pozni würtemberški hmelj.)

Od leta 1908 sem iskal hmeljskega hrošča stalno in leta 1912 sem našel več hroščev hkrati, katere sem pustil fotografirati (sliko hranim; kdor se zanima, si jo lahko pri meni ogleda. Na sliki se vidi nepravilna rez na čep — B rez. Od leta 1912 nisem rezal niti enega sadeža več tako visoko).

Leta 1913 sem našel tudi buba hmeljskega hrošča. Sliko imam shranjeno. Ko sem imel tega leta sadike pripravljene za sajenje in zasute pod piramidami, sem pri pregledu le-teh našel pod vsakim kupom sadik po več hroščev (ker je to vaba). Zato se zgodi, da

vsadimo sadež, v katerega je samica hmeljskega hrošča že legla jajce (tudi po več jajc) in do prihodnje spomladi je iz tega jajčka zrasel že popolnoma goden črv (ličinka) in sadika je že odmirala. Zato toliko posajanja v novih dvoletnih nasadih. Zaradi tega je potrebno skrbno odbiranje hmeljskih sadik pred saditvijo. Morda bi se dalo tudi razkužiti, mislim, namočiti v kak preparat, ki bi sadikam ne škodoval?

Dr. Linke omenja hmeljskega hrošča v svoji knjigi zelo kratko: Wurzelstock stirbt ab, in ihm, sowie in der Rinde der Setzlinge weisse braunköpfige 6 beinige Larven 15 mm lang »Hopfenkäfer« (*Plinthus — porcat*). Prevedeno: Štor s koreninami vred odmrje — v njem kakor v skorji sadežev so beli črvi z rjavimi glavami, 6-nožne gosenice 15 mm dolg »hmeljski hrošč«.

Dr. Linke niti ne omenja kako se hmeljski hrošč zatira, ker v Nemčiji črvivost baje ni problem. Samica hmeljskega hrošča znese letno do 300 jajc.

Pred 50 leti je bilo to vprašanje pereče, danes smo v tem oziru na boljšem in še bi se hmeljski hrošč bolj omejil (črvivost hmelja), če bi delali vsi hmeljarji natančno.

Hmelj temeljito obrežemo, rozge mečemo v dve vrsti skupaj na manjše kupe in jih pustimo na soncu in vetru vsaj nekaj dni ležati; šele potem jih na pol suhe poberejo.

Lansko leto sem videl na večjem hmeljniku ležati popolnoma sveže sadike (rozge) na koncu njive na večjih kupih. Če bi bil dotični hmeljar še na njivi, bi ga pošteno poučil, pa četudi je moj prijatelj. Tako se ne dela, čeprav je delo hitro opravljeno. S pok. Petričkom (bivši glavni tajnik hmeljarskega društva) sva dognala, da se lahko v vsaki, tudi 2 cm dolgi obrezlini nahaja ličinka (črv), hrošč sam ali buba. Zato je treba obrezline od hmeljskega štora dajati na posebne kupčke.

Če se hmelj reže visoko in vrh tega še površno, propade vsak hmeljnik v nekaj letih zaradi črvivosti, vsekakor pa polovico prej, kakor zdrav nasad.

Vse to pa je lažje v hmeljniku pokazati, kakor pa opisati. Zato bi bilo dobro, če bi bil v Vrbju, Šempetru ali Grušovljah enodnevni tečaj za obrezovanje hmelja, in sicer za mlajše ljudi; starejši praktiki pa bi se tudi tečaja udeležili in to pred splošnim rezanjem hmelja. (Nože naj bi prinesli s seboj.) Taki tečaji so prav koristni.

Naj navedem primer iz sadjarskega tečaja: Ko sem v letu 1921 posečal dvodnevni sadjarski tečaj pod vodstvom pok. Goričana iz Višnje vasi pri Vojniku, sem pridobil v teh dneh več znanja, kakor pred tečajem v 10. letih mojega dela v praksi. Dopoldne smo imeli predavanja (predavatelji so bili: Goričan, Petriček in Roblek), popoldne pa smo cepili in obrezovali sadna drevesa.

Sušteršič Ernest

Inž. Ferline Bogdan

Potreba kalcifikacije zemlje v okraju Celje

Sodobna kmetijska znanost in praksa nas uči, da mora zemlja vsebovati določeno količino rastlinske hrane, ako želimo, da se bodo rastline normalno razvijale. Ta določena količina, ki jo imenujemo vzdržna hrana, omogoča rastlinam le tolikšno proizvodnjo, kolikor je rastlinam potrebna, da svojo zvrst normalno razširjajo s semenom ali s svojimi organi za vegetativno razmnoževanje. Človek se s tako nizko proizvodnjo ne more zadovoljiti, ne samo ker mu ne bi zadoščala za njegove potrebe, temveč tudi zaradi tega, ker bi bila nerentabilna, oziroma bi proizveli stali toliko, da bi te višje cene občutno zmanjševale njegovo življenjsko raven.

Zaradi tega nudimo rastlinam več rastlinske hrane kot jo potrebujejo samo za vzdrževanje svoje zvrsti. Dajemo jim še produkcijsko hrano in zato tudi pridelamo več, kot nam dajejo rastline v naravnih pogojih. Posebno so se povečali pridelki odkar smo spoznali, da je mogoče rastlinsko hrano dajati tudi v rudninskih gnojilih in ne samo z doma pripravljenimi humoznimi gnojili kot so: hlevski gnoj, gnojnica in kompost. Rudninska gnojila uporabljajo v velikih količinah vse agrarno napredne države in tudi pri nas se rudninska gnojila že uporabljajo odkar smo spoznali njihovo vrednost. Vendar pa je bila uporaba teh gnojil relativno majhna in zato tudi korist od njih pičila. Današnja doba je prevzela nalogo, da tudi pri nas v tem pogledu odločno napravimo korak naprej in da v proizvodnji skušamo čimprej doseči naprednejše države, ki proizvajajo pod sličnimi pogoji kot so naši.

Zavedati se moramo, da so tudi napredne države dosegle svoje uspehe šele potem, ko sta znanost in praksa razjasnili okolnosti pod katerimi rudninska gnojila, posebno če jih dajemo kot produkcijsko hrano, najbolje koristijo. Potrebno je bilo napraviti nešteto laboratorijskih raziskovanj in praktičnih poskusov, da se je spoznalo, kateri so pogoji za najpovoljnejšo učinkovitost teh gnojil in kaj je treba ukreniti, da se takšni pogoji ustvarijo. Čeprav ima naše kmetijstvo to prednost, da se lahko posluži izsledkov, ki so bili doseženi drugod, vendar ga ta okolnost ne osvobodi dolžnosti, da tudi samo proučuje proizvodne možnosti v katerih pri nas delujemo, ker je najprej potrebno te možnosti spoznati, da bi mogli nato napraviti ustrezne ukrepe v proizvodnji.

Znano je, da produkcija z rudninskimi gnojili ni v vsakem primeru rentabilna in da je lahko za vzdrževanje rodnosti zemlje v določenih pogojih celo škodljiva. Zemlja mora rastlinsko hrano, ki jo ji dajemo z rudninskimi gnojili, absorbirati, sicer se zgodi, da daljše deževje lahko topljivo rudninsko hrano izpere v nižje sloje, kjer je za rastline nedostopna. Zemlja je zgolj s svojim rudninskim delom za to absorpcijo le malo sposobna. To sposobnost šele pridobi, če vsebuje blagi humus in če njena reakcija ni preveč kisla. Kisle, lahke peščene zemlje, v katerih je izpiranje že samo po sebi visoko in v katerih se tudi humus hitro presnavlja, posebno trpijo na tem nedostatku. V težjih zemljah na splošno izpiranje ni tako veliko kot v peščenih, ker so te zemlje manj porozne ter je cirkulacija vode v njih ovirana, toda te zemlje vsebujejo večinoma le plitek humusni sloj in sploh

malo humusa, razen tega pa so kisle tako, da v njih postane tudi humus kisel. Zato je v njih možnost absorpcije rastlinske hrane zelo majhna, nasprotno pa je izpiranje prilično.

Iz teh razlaganj je razvidno, da moramo zaradi pravilne uporabe rudninskih gnojil najprej vedeti, ali je zemlja kisla ali ne. Če kislosti zemlje ne bi upoštevali, se nam kaj lahko zgodi, da bodo rastline izkoristile le mali del rastlinske hrane, ki jim jo nudimo v rudninskih gnojilih, kar bi moglo povzročiti veliko gospodarsko škodo posameznim kmetijskim obratom kakor tudi našemu celotnemu narodnemu gospodarstvu.

Po teh več ali manj teoretičnih ugotovitvah pogledimo kako je v tem pogledu pri nas. Inštitut za hmeljarstvo je lansko spomlad začel preiskovati naše zemlje in je na podlagi teh izsledkov prišel do nekaterih zaključkov, ki so važni za našo rastlinsko proizvodnjo in katere bi vam rad predložil.

Inštitut razpolaga z rezultati analiz zemljišč v Savinjski dolini, ki so bili napravljeni leta 1952 v zvezi z regulacijskimi deli na pritokih Savinje. Iz teh analiz smo ugotovili, da je reakcija te zemlje prilično kisla, ako leži obdelovalna plast na neapnenčasti podlagi. Vse te zemlje bi bilo treba apniti, in sicer s tako velikimi količinami apna, ki jih sicer uporabljamo le za ozdravljenje zemljišč. Apniti pa bi bilo treba tudi zemlje z apnenčasto podlago, ker je pri vseh že občutiti zmanjševanje potrebne količine apna zaradi napredujočega izpiranja.

Iz teh analiz je mogoče tudi ugotoviti, da je vsebina humusa v zemljah siromašna do srednja. Zadostno oskrbljenih je zelo malo število, bogato pa le po vrtovih. Zaradi tega tudi zemlje ne morejo imeti velike absorpcijske sposobnosti za rastlinsko hrano. Kljub temu pa vsebina rastlinske hrane ni tako siromašna kot bi se moglo pričakovati. Z malimi izjemami so njivske zemlje vsebovale vso rastlinsko hrano v količinah vzdržne hrane; nekatera hmeljišča pa so bila tako bogata na fosforu in kaliju, da so bila zadostno oskrbljena tudi s produkcijsko hrano. To povoljno stanje smo si tolmačili tako, da so bila leta 1949—1952 več ali manj sušna, da je bilo izpiranje zelo zmanjšano, ker ni bilo izdatnih padavin v toplem času vegetacije in da so tudi rastline mogle v teh letih manj kot normalno izčrpavati rastlinsko hrano, ker je primanjkovalo vode. Zato se je v teh letih predvsem kopičila fosforna hrana, ker se tudi najteže izpira, v manjši meri pa kalijeva in le neznatno tudi dušičnata.

Leto 1953 je bilo bolj deževno, kar je omogočilo rastlinam, da so v večji meri črpale rastlinsko hrano. Zato je bilo opaziti tudi povečanje pridelka hmelja za ca. 15% čez normalno v tem letu. Ker je bila zemlja po predhodnih letih močno osušena, je določen del padavin uporabila, da se je napila vode. V takih primerih izpiranje rastlinske hrane ni veliko in zato lahko večino zmanjšanja zaloga rastlinske hrane, ki smo ga ugotovili z analizami zemlje spomladi 1954, pripišemo le večji potrošnji s strani rastlin za produkcijske namene.

Zato pa nas presenečajo izsledki analiz, ki jih letos izvršujemo. V deževnem letu 1954 je zaloga rastlinske hrane brez izjeme v vseh vrstah zemlje zdrknila pod

količino, potrebno kot vzdržna hrana. Z gnojenjem bi se torej moralo letos nadoknaditi ne samo produkcijsko hrano, kar je normalno in se vsako leto dela, temveč tudi precej zdržne hrane. To predstavlja nadnormalni napor za naše kmetijstvo, ki ga verjetno ne bo v stanju izvesti že v tem letu, temveč šele v več letih. Še najprej bodo mogli primanjkljaj nadomestiti hmeljarji, ker so itak navajeni, da vsako leto izdatno gnojijo hmelju s hlevskimi in rudninskimi gnojili. Močno pa bodo lahko prizadete enoletne rastline, ki se kolobarijo in katerim normalno gnojimo manj in še to po kolobarskem turnusu, torej ne vsako leto. Pri teh rastlinah bo tudi vpliv izpiranja v deževnem letu 1954 najdalje občuten. Vprašati pa se moramo, kako velika bo lahko nastala škoda, če bo tudi leto 1955 deževno ali pa še celo leto 1956?

Ukrepi, ki jih moramo napraviti, ne smejo imeti samo značaja mašenja lukenj v svili. Biti moramo temeljiti in učinkoviti za daljšo dobo. Preprečiti moramo torej izpiranje rastlinske hrane in tu pozna kmetijska znanost le dva učinkovita ukrepa v normalnih zemljah: zmanjšanje kislosti na stanje, ki ne pospešuje več izpiranja in povečanje humoznosti naših zemelj, da se doseže boljša absorpcija rastlinske hrane in s tem zajezi izpiranje.

Zmanjšanje kislosti zemlje dosežemo le z apnenjem. Toda apnenje, če se ga nestrokovno uporablja, je lahko tudi škodljiv ukrep z ozirom na produkcijo

in se ga ne bi smelo izvajati brez predhodne analize zemlje. Zato bi bila naloga kmetijsko-pospeševalne službe, da omogoči čim širšemu krogu kmetovalcev, da morejo dati svoje zemlje preiskati. Nadaljnji ukrep je omogočanje cenene nabave materiala za apnenje. Predvsem pride pri nas v poštev apneni prah, katerega transport ni predrag tudi na daljše relacije in v hribovitih legah dostikrat tudi edino mogoč. Uporabljati pa moramo tudi naravni apnenčev material, če je zadostno sipek ter vsebuje toliko apna, da se njegova uporaba in prevoz izplačata. Zato je treba omogočiti uporabo tudi tega naravnega materiala.

Povečanje humoznosti zemlje bomo dosegli s povečano proizvodnjo hlevskega gnoja, komposta in gnojnice, deloma pa tudi s kolobarsko gojitvijo rastlin, ki zemljo bogatijo z ostanki od svojih korenin, oziroma s podoravanjem takih posevkov. Ukrepi pospeševalne službe so: podpiranje gradnje gnojšč in gnojničnih jam, oskrba slamnate stelje namesto gozdne, propagiranje sodobne priprave in konserviranje gnoja in komposta, propagiranje ustreznih poljskih kolobarjev in gojitev rastlin za podor, propagiranje zbiranja materiala za kompostiranje.

Najbolj pereče je vsekakor vprašanje apnenja, ker če ga ne bomo znali rešiti, se lahko zavrže mnogo onih denarnih sredstev, ki jih bo dala skupnost v prihodnjih letih na razpolago kmetijstvu kot pomoč pri nabavi rudninskih gnojil.

Nekaj o borbi s pleveli

Kmetovalec mora v naravi voditi stalni boj s svojimi sovražniki, če hoče, da bo imel zadovoljiv kos kruha. Med temi sovražniki, ki mu odjedajo kruh, so poleg drugih rastlinske bolezni, škodljivci in v veliki meri tudi pleveli. Že narava sama je poskrbela za to, da poleg človekovega truda pomaga tudi ona zatirati bolezni in škodljivce, medtem ko tega ne srečamo tako pogosto pri plevelih.

Kaj štejemo med plevela sploh? Na obdelani zemlji štejemo za plevela one rastline, katere na njivo nismo posejali, v ožjem pomenu besede pa vse divje rastline.

Pleveli škodujejo kulturnim rastlinam s tem, da jim jemljejo hrano, vodo, prostor in svetlobo. Poleg tega pa prenašajo pleveli najrazličnejše glivične bolezni ali pa jim služijo kot gostitelji. Strupeni pleveli pa morejo tudi močno škodovati pasoji se živini. Če žival pojé strupen plevel, nastopi večkrat močna zastrupitev ali celo pogin živali. Zelo nevarna skupina plevelov so rastlinske zajedavke, ki kulturnim rastlinam pijejo sok iz njihovih organov. Te vrste zajedavk nimajo zelenih listov in s tem tudi ne klorofila ali listnega zelenila, ki je nujen pri asimilaciji. Ker jim manjka klorofila, ne morejo tvoriti organskih snovi in ogljikovega dvokisa, zato pijejo sok drugih rastlin, da dobijo potrebno ogljikovo hrano za svoj obstoj. S tem, ko pijejo hranó drugi, kulturni rastlini, zmanjšujejo njeno rast in razvoj. Rastline, katere nimajo dovolj hrane na razpolago, pa postanejo manj odporne proti boleznim in škodljivcem. Čestokrat so take oslabiljene rastline leglo in zaklonišče najrazličnejšim povzročiteljem rastlinskih bolezni. Taki pleveli ali paraziti (parazit se pravi onemu, ki živi na račun drugega) so na primer: predenice, ki jih je preko 150 med seboj zelo podobnih vrst, pojalnik in druge. Ti dve vrsti plevela se najčeste pojavljata v deteljah.

Njivo detelje, napadene po predenici, kaj lahko spoznamo. Po njivi so prazni prostori, če si pa tak

prostor pogledamo od blizu, vidimo vso površino prepleteno s tankimi nitkami. Te nitke so blede barve in imajo izrastke podobne koreninam, ki se navadno zarijejo v steblo detelje in ji sesajo sok. Cveti so majhni in združeni v klobčiče in so najrazličnejših barv. Največkrat so beli. Predenica pa ne napada samo detelje, temveč tudi lucerno, lan itd.

Proti predenici se borimo na več načinov. Prvi način je ta, da sejemo popolnoma čisto seme detelje. Deteljo, predno jo sejemo, z drobnimi siti presejemo. Ker je deteljno seme veliko povprečno $2 \times 1,5$ mm, seme predenice pa komaj 0,6–0,9 mm, torej drobnejše, lahko predenico odstranimo. Obstoje pa posebne vrste čistilniki (Dekuskutorji), ki čistijo iz semena predenico z elektromagneti. Predenična zrna so hrpava in se jih železni opilki, katere smo primešali semenu, primejo, medtem ko se deteljnega semena ne primejo, ker je gladko. Na ta način lahko zanesljivo očistimo deteljno seme predenice.

Če se kljub pazljivemu čiščenju pojavi na njivi predenica, jo takoj uničimo. Vzemimo koso in pokosimo okuženo deteljo ter jo zažgimo. Rob okuženega predela poškopimo s 15% raztopino zelene galice (FeSO_4 = železov sulfat) ali pa s 5% raztopino modre galice (CuSO_4 = bakrov sulfat). Zelo dobro se je izkazala tudi 1% raztopina natrijevega arzenita. Po okuženem mestu, kjer smo deteljo pokosili, pa potrosimo z apnenim cianidom, in sicer na vsak m^2 ga damo 50–70 g. Če nismo detelje pokosili na okuženem mestu, apneni cianid ne bo uspešen.

V splošnem zatiramo plevela na dva načina, in sicer, da plevelu ne pustimo do razvoja in z najrazličnejšimi sredstvi.

Da lahko preprečimo nadaljnje zapleveljenje njiv, se moramo držati pregovora, ki pravi: »Kdor plevel seje, plevel žanje«, to se pravi, sejmo samo čisto in priznano seme. Če imate doma pridelano seme, ga te-

meljito očistite predno ga posejete, ako pa kupite sumljivo seme, ga dajte preiskati najbližjemu kmetijskemu strokovnjaku ali pa na bodoče kmetijske postaje.

Zelo moramo biti pazljivi, da ne pride plevel, ki je že napravil seme, z njive na gnojišče, kompost ali pa v živinsko krmo. Živina plevelov itak ne je, posebno pa zrelih ne, toda kljub temu moramo paziti. Nekateri mislijo, da živina vse prebavi, toda ti so v veliki zmoti. Res je, da fermenti ali encimi v živalskem prebavnem traktu mnogo prebavijo, toda semena plevelov pa čisto ostanejo in pridejo z blatom na gnojišče in kljub temu, da so šla skozi prebavni trakt, ohranijo svojo kalilno sposobnost. Tako pridejo iz gnojišča nazaj na njivo in se lahko zopet bohotno razmnožujejo.

Tudi s pravilno obdelavo zemlje uspešno zatiramo plevela. Če pazimo, da težkih zemelj ne orjemo v mokrem, da strnišča plitko zaoravamo, smo naredili velik korak naprej k izboljšanju godnosti zemlje in obenem smo zatrli tudi plevel. Dalje moramo paziti, da posevek nasejemo primerno, ne pregosto in ne prereditko. Med redkimi posevki ima plevel dovolj svetlobe in zraka za uspešen in bohoten razvoj. Spomladanskih sadežev, ki počasi kale, ne smemo prezgodaj sejati, kajti če jih prezgodaj sejemo, jih navadno prerastejo pleveli. Ti pleveli v času dozoritve gojene rastline tudi dozoriijo in nam na ta način zopet okužijo zemljo. Če pa ostanejo na njivi nedozoreli pleveli, jih podorjemo in nam na ta način koristijo,

ker obogatijo zemljo s humusom. Za pirnico je nujno, da zapleveljeno njivo večkrat preorjemo oziroma okopljemo, seveda moramo to narediti v pravem času.

Najbolj podpira vse do sedaj našete ukrepe za zatiranje plevelov primeren kolobar. Če sejemo žita vedno za okopavinami, gosto deteljo ali grašico, bomo imeli njive vedno čiste, brez plevelov, kajti gosta detelja sama uničuje plevela, ker jih duši, v okopavinah pa jih uničuje človek z okopavanjem.

Poleg že naštetih ukrepov zatiranja plevela, poznamo še zatiranje s kemičnimi sredstvi. Poleg drugih kemičnih sredstev so v zadnjem času zbudila veliko pozornost med proizvajalci žit hormonska sredstva za zatiranje plevelov. Te preparate lahko uporabljamo tudi na umetnih traviščih, pašnikih in travnikih. Ta sredstva uničujejo samo plevela s širokimi listi, medtem ko na trave ne učinkujejo. Zato so primerna za zatiranje plevelov v žitih. Delujejo na ta način, da zelo pospešijo rast pri mladem širokolistnem plevelu. Ker plevel prebujno raste, se kmalu izčrpa in ovne ter porumeni.

Pripravki z označbo 2,4 D (2,4-diklor-fenoksi-ocetna kislina) delujejo naglo in uspešno samo, če jih pravilno uporabljamo. Z njimi prašimo ali škropimo žita le v popolnoma suhem stanju in v času, ko imajo pleveli razvitih 4—6 listov. Uspeh je popoln takrat, če po opravljenem prašenju odnosno škropljenju ne dežuje vsaj 24 ur.

Satler Franc

Izkušnje so šola za hmeljarje

Vsakemu človeku, posebno pa še proizvajalcu kmetijskih pridelkov daje letina obilo izkušenj. Mislim, da je v tem primeru dala narava največ prilike tistim, ki se bavijo z eno ali drugo intenzivno kulturo, to se pravi, z vzgojo rastlin, ki zahtevajo ne samo strokovnega znanja, pač pa tudi vztrajne gojitve. K temu prištevamo pravilno obdelovanje, polno gnojenje in vse delo pri zaščiti pred živalskimi in rastlinskimi škodljivci. Za naše prilike v Sloveniji pride v poštev le vinska trta in hmelj.

Vsi vemo, da je šola, naj bo že kakršnakoli, ustanova, kjer dobi posameznik tako ali tako izobrazbo, praviloma teoretično podlago. Tudi pri naših ljudeh še vedno prevladuje mnenje, da je šola vse. Kdor hodi v šolo, kdor študira, ta bo toliko in toliko vedel in znal, vsi drugi pa ne vedo ničesar. Deloma to drži. Brez šole, brez temeljne izobrazbe bi ne mogli napredovati. Ne bi imeli šolane inteligence, se pravi ljudi, ki so v današnjih prilikah in za družbeni razvoj nujno potrebni. Kdo bi našteval vse te poklice od agronoma, zdravnika, profesorja, inženirja in podobno. Naš razvoj bi brez teh izobražencev ohromel, obstal bi na mrtvi točki.

S tem pa ni rečeno, da je za človeka šola vse. Učimo se lahko tudi doma. Za pripomoček imamo knjige, časopise, revije in drugo. Razume se, da je pri tem le treba imeti nekaj osnovne izobrazbe. Dugače nam tudi navedeni pripomočki ne morejo nuditi tega, kar imenujemo izpopolnjevanje izobrazbe.

Delovni človek pa ima za svoje izpopolnjevanje še tudi druge prilike. Najbližja, rekli bi vsakodnevna priložnost je delo, ki ga opravljamo kjerkoli. Tudi

pri delu se učimo. Pa še kako. Seveda, vsak človek se ne uči enako. Nekateri dojamajo več, drugi manj. So pa tudi ljudje, ki pri delu ne mislijo mnogo. Dvigajo, mahajo, tolčejo, ne da bi mislili na učinek ali posledice. Naj se zlomi kosišče, toporišče, ročaj ali karkoli že, lahko se prevrne tudi voz, to jih ne vznemirja in ne izuči. Mirno sprejmejo slučaj oziroma dogodek. Takšni ljudje se z delom ne učijo in od takšnih tudi ne moremo pričakovati ničesar. S svojim delom in načinom ne bodo in sploh ne morejo prispevati h kakšni izboljšavi delovnih izkušenj ali k splošnemu napredku.

Imamo pa k sreči tudi drugačne ljudi, ljudi, ki prav tako tolčejo in mahajo, pa vendar vedo kdaj, kako in zakaj. Vsak korak jih uči, vsak zamah izpopolnjuje in od vsega, kar delajo, se nekaj nauče. Vse to pa jim v obliki izkušenj lajša delo in življenje. Dviga jih k napredku in istočasno tudi k večjemu zadovoljstvu. Od takšnih ljudi se učijo še drugi, kar ima zopet svoj velik pomen.

Navedli smo dva primera, v katerih smo nakazali, kako in kje si lahko človek nabira izkušnje. Poznamo pa še enega, za našega podeželana še bolj očitnega, še važnejšega. Ta primer je narava, pravzaprav opazovanje narave in zaključki ali, recimo, ugotovitve, ki jih iz opazovanja pridobimo. Malo je ljudi, ki na to mislijo, še manj pa jih je, ki iz tega pridobivajo izkušnje.

Narava je velika stvar, pravzaprav je vse. Če kje, se od nje učimo, od nje pridobivamo. Narava pa nas v nekaterih slučajih tudi tepe, se nam maščuje, če je nočemo ali ne znamo razumeti. Pod pojmom narave

ne razumemo le zemlje, pač pa vse, kar nas obdaja, dojamemo jo tudi z vsem rastlinstvom in živalstvom vred. Vendar ni dovolj samo dojetje. Človek bi moral malo bolj opazovati vse, kar se okoli njega godi in če vzamemo, v ožjem smislu, rastlinstvo.

Kjer koli hodimo, naj bo to travnik, gozd ali njiva, se lahko že samo ob pogledu na vso rast in razvoj rastlinstva mnogo naučimo. To je živa šola, mnogo boljša in bolj prepričevalna od katere koli učnih ustanov. Vsaka rastlina, najneznatnejša bilka, pa tudi vsak cvet, človeku nemo izraža svoje prirodno bistvo, svojo vlogo in pomen. Kulturne rastline, med katere spada tudi hmelj, pa imajo še svoje posebne zahteve. Zato je treba tudi rastlino nekako razumeti. Lahko jo po svoji volji izkoristimo, ker raste in služi bolj nam — zemljanom — kot pa sama sebi!

Naj bo dovolj tega modrovanja! Prešli bomo kar naravnost k našemu hmeljarju. Vse, o čemer smo razpravljali, se tiče tudi njega. Pravzaprav se ga tiče najbolj. Živi z zemljo in od nje živi, on jo izčrpava in zemlja izčrpava njega. Več zahteva od hmeljarja zemlja, kot pa on od nje. Prav zaradi tega pa naj bi jo poznal tako, da bo hmeljar njen gospodar in ne obratno. Zato so le tisti, ki gospodarijo zemlji in na njej rastočim kulturam, njihovi gospodarji.

Pri vsem, o čem smo razmotrivali, to je o znanju, delu in izkušnjah, pa je treba vzeti v obzir še nekatere stvari. Ni posebnih pogojev in ne velikih zahtev. Pri vsakem napredku, pravzaprav pri vsaki izvedbi dela, pa je kljub temu potrebna volja, potrebno je hotenje. Nič ne pomaga znanje, ne sposobnost. Končno odloča volja. Četudi človek nima pogojev, pa nekaj hoče, naredi mnogo več kot tisti, ki ima pogoje in sposobnost, vendar je ne zna ali noče uveljaviti. Vse to vidimo, opazujemo in doživljamo tudi pri naših hmeljarjih. Naše modrovanje ni samo od sebe. Ima svoje korenine pri gospodarjenju nekaterih hmeljarjev, ki se radi prepuščajo obstoječim prilikam.

Že prejšnja leta, pa tudi lani, smo imeli mnogo primerov, ko so hmeljarji izredno slabo zaključili gospodarstvo s hmeljarjenjem. Precej jih je, ki so za hmelj malo dobili, precej je tudi takih, ki niso dobili nič, nekaj pa je celo takšnih, ki so po obračunu pri svoji kmetijski zadruzi ostali še dolžniki. To seveda za kmeta ni šala, ni malenkost. Leto je dolgo, izdatki za tekoče potrebe so dnevni. Kako pa naj takšen gospodar sploh misli ali pa se loti kakšne izboljšave na svoji kmetiji. Biti ob zaključku letine suh in poleg tega postati še dolžnik, to je za hmeljarja izredno težka stvar in nikakršna vzpodbuda. Imeti mora poleg vsega še precej volje, da ne popusti.

Kje so pa vzroki za takšne primere? Teh je več. Krive so nesreče, nakup materiala za gradnje in popravila, obračun oz. plačilo nabavljenih hmeljev, posebno pri tistih hmeljarjih, ki so jih potrebovali večje število. Manjših vzrokov ni treba navajati. Glavna krivda pri večini prizadetih pa je in ostane, da se iz izkušenj ničesar ne naučijo. Prav to jih duši in tlači in jim zavira gospodarski napredek.

Poznamo primere in vemo, kako nekateri hmeljarji. Saj delajo, pridnosti jim ni odrekati, vendar je njihovo delo nenačrtno, nepremišljeno. Spadajo v tisto vrsto ljudi, ki sicer mahajo, pa vendar tja v en dan. Zanašajo se bolj na srečo ali na dobro letino, kot pa na svojo premišljeno dejavnost. Hmelja sicer pride-lajo kolikor toliko, potem pa pride glavna preizkušnja, sušenje. Tu pa se skoroda odloča, ali bomo delali zastonj, ali za plačilo, ali pa celo za dobiček. Vsak pa, ki pri tem delu popusti, dela v svojo škodo. Prav

pri sušenju se v glavnem odloča kakovost pridelka. Težko je napraviti iz slabega dobro blago, zelo lahko pa napravimo iz dobrega slabo. Samo malo nepazljivosti, nekaj površnosti je treba in nesreča je tu. In ta ni trenutna, je dolgotrajna. Tepe te vse leto, morda še celo več.

Hmeljarji, ki so za pridelek malo izkupili, spadajo povečini med omenjene nesrečneže. Blago so sicer pridelali v primerni kakovosti, katerega pa so potem z napačnim sušenjem razvrednotili. Slabo blago pa je slabo plačano. Razlika med 1. in 3. vrsto je velika. Tako je velika, da jo mora imeti napreden hmeljar vedno pred očmi. Pri slabi kvaliteti tudi količina malo zaleže, medtem ko je pri dobri kakovosti stvar prav obratna. Ta račun je tako enostaven, da ne potrebuješ niti svinčnika. Kljub temu pa ga marsikdo še ni doumel. Proizvodni stroški so še pri dobri kvaliteti hmelja nerešeno vprašanje, pri slabi kakovosti pa sploh ne pridejo v poštev.

Ko že razpravljamo o izkušnjah, ne bo odveč, če se nekoliko pomudimo še pri zavarovanju hmelja. Že vsa leta, posebno pa še lani, so bili mnogi hmeljarji v težki preizkušnji. Mnogo jih je med tistimi, ki se niso zavarovali, pa so jo po naključju srečno odnesli. Zopet so drugi, ki so bili zavarovani, vendar jih toča ni prizadela. Eni in drugi so to preizkušnjo dobro prestali. Prvi toliko bolj, ker niso imeli izdatkov, bili pa so v velikih skrbih. Drugi so sicer plačali zavarovalnino, so se pa po drugi strani le lahko zanašali na povračilo škode. Zato so mirneje spali in so imeli manj strahu pred grozečimi nevihtami. To je ena stran oz. dve skupini hmeljarjev.

V tretji skupini pa so tisti, ki se niso zavarovali, bili pa so po toči prizadeti. Nekaterim je uničila nekaj pridelka, drugim več, so pa tudi takšni primeri, ko jim je uničila skoraj vse. Zdaj pa si lahko predstavljamo položaj hmeljarja, ki je v proizvodnjo hmelja vlagal skozi vse leto velike denarne zneske, ogromno dela, skrbi in prizadevnosti. Za celoletno plačilo pa ni dobil toliko, da bi oblekel družino. Taki hmeljarji so vredni pomilovanja, pomagati pa se jim ne da drugače, kot z obzirnostjo pri obdavčitvi. Zavarovanje je prav tako stvar izkušnje. Kadar spoznaš, kolikokrat izpostavljaš svoje imetje, in v tem primeru svoj pridelek uničenju, tolikokrat lahko tudi ugotoviš, da je tveganost še zmerom najdražja.

O samem zavarovanju nimam namena pisati. To bi bila preobširna stvar. Je pa tudi to vprašanje, ki ga bo treba še letos rešiti, in sicer tako, da bi dokončno uredili zavarovanje hmelja na tak način, s katerim bi določili znosne premije, zavarovanje pa naj bi bilo splošno, se pravi, za vse hmeljarje. S tem bi odpadla vsakoletna dejavnost v pridobivanju zavarovancev, hmeljar pa bi se ne čutil izkoriščenega in bi imel po drugi strani zopet zagotovilo, da bo dobil v nesreči povračilo za prizadejano škodo.

Ko smo že pri izkušnjah, naj k zaključku navedem še tale primer, na videz sicer neznamen, dejansko pa precej važen. Gre za postavljanje hmeljev. Tudi tu bi morala odločati izkušnja. Hmeljeve postavljammo zato, da jih rešujemo propadanja in zato, da si omogočimo nemoteno spomladansko delo v hmeljiščih. Priporočljivo pa jih je postavljati tako, da hmeljske vrste čim lažje odoravamo in potem odkopavamo. Obrezovanje že ni toliko prizadeto. Hmeljeve pa seveda tudi kaže postavljati tako, da se kopice ne bodo podirale. V običajnih vremenskih prilikah ta zadeva ni kočljiva. Kadar pa nastopi burja, kakršna je bila v letošnji zimski dobi, potem pa za hmeljarja ni vseeno,

kako so postavljene hmeljevke. In prav v tej dobi je burja podrla na tisoče kopic. Videli smo lahko hmeljišča, kjer jih je bilo do polovice, pa tudi čez, na tleh. Navidez neznatna stvar, dejansko pa precej velika. Tu je treba vprašati zakaj! Če pade kopica hmeljevk, se navadno vežejo tako, da jih z veliko težavo rešimo. Treba jih je izvleči in kopico na novo postaviti, ker bi sicer bila obdelava spomladi ovirana. Kdor je pa to delo že opravljal, ve, da ga lahko prištevamo med najbolj zoprna opravila. Zdaj pa se zamislimo v to, koliko podrhtih kopic imajo nekateri hmeljarji. Našteješ jih lahko po deset, dvajset, trideset in tudi več na eni parceli. Nekaterim pa jih je burja prevrgla skoraj vse.

To je v opisanem primeru delo. Drugo pa je škoda. Kadar kopica pade, skupno je to precejšnja teža, tedaj se hmeljevke lomijo. Čim pa je hmeljevka prelomljena, je dejansko uničena. Hmeljevke pa so drage, za naše prilike predrage. Zato moramo gledati, da jih čimbolj obvarujemo pred poškodbami ali pred uničenjem.

Zakaj podira burja kopice? Enostavna stvar! Kadar dobi burja na nekem področju svoj predor, takrat podere vse, pa naj stojijo dobro ali ne. V primeru pa, da burja pritiska na široko, potem podira le tiste kopice, ki so nepravilno postavljene.

Pa smo zopet tam, kjer smo bili. Nekaterih hmeljarjev izkušnje ne izuče in tudi ne v primeru postavljanja hmeljevk. Za nekatere je glavna stvar, da so hmeljevke dvignjene od tal. To pa je le ena stran

tega dela. Hmeljevke pa je treba postaviti tudi tako, da ne bodo padale. S tem si bomo prihranili precej nepotrebnega dela in tudi stroškov. Končno je to razumljivo. Hmeljevke ponavadi postavljajo obiralci, sam hmeljar pa je takrat še na sušilnici. In če nima sposobnega namestnika, potem so gospodarji obiralci, ki jim ni mnogo mar, pravzaprav se tega niti ne zavedajo, kako so kopice postavljene. Za njih je glavno, da se čimprej rešijo dela.

Vsa umetnost pri postavljanju hmeljevk je samo v tem, da jih postavljamo proti vetru, oz. burji, v večini primerov torej proti zahodu. Že križi naj bi stali uporno proti tej smeri, hmeljevke pa še toliko bolj. Kadar bo stala kopica tako, se hmeljarju ni treba bati, da se bo prevrgla.

To ni nič novega in nič posebnega. Važno pa je kljub temu za vsakega hmeljarja. Če gledamo takole po hmeljiščih, bomo kmalu ugotovili, da je največ takšnih kopic, ki se držijo kot bi jih zlomil revmatizem. Takšne kopice pa so padale doslej in bodo padale tudi v bodoče, če jim burja ne bo prizanašala.

Kot že rečeno, se na izkušnjah učimo vsi. Eni več, drugi manj. In prav je, da jih drug drugemu posredujemo, rekli bi, da svojih izsledkov ne prikrivamo, pač pa jih nudimo vsem, ki imajo voljo, da jih sprejmejo. Želimo, da bi tisti hmeljarji, ki imajo dovolj izkušenj v svojem delu, storili prav tako. To bi bilo v korist hmeljarjem in hmeljarstvu.

Ivan Kronovšek.

V hmeljarski šoli čas prav hitro teče

Minilo je že celo leto, odkar smo začeli dijaki hmeljarske šole z rednim poukom. Težko sem se odločil za vstop v šolo, kajti odtrgati se od dela na domačem posestvu kar za dve leti ni enostavno. Vendar čas hitro teče in nekako konec marca bomo končali s teoretičnim poukom v šoli.

Teorija pa se mora dopolniti še s prakso. Prakso bomo opravili na domačem posestvu, razen tistih, ki niso s kmetij; ti bodo imeli prakso na državnem posestvu. Če bomo hoteli pridobljeno znanje čim bolj izkoristiti na posestvu doma, se moramo sedaj še temeljito učiti. Pa tudi izpiti so še pred nami.

Učencev nas je 17, to je 5 manj kakor lansko leto. Najbrž so se ustrašili učenja in obupali. Takšne slabice bo življenje še večkrat teplo. Ob prihodu v šolo res ni še bilo vse urejeno. Danes pa je že marsikaj urejeno (učila, okolica šole itd.), vse v dobrobit nas in tistih, ki še pridejo za nami. V bodoče bo šola enoletna, kar bo lažje za tiste, ki se težko ločijo od doma, odnosno, ki ga starši težko pogrešajo zaradi pomanjkanja delovnih moči. Učne snovi ne bo dosti manj in se bo treba z učenjem še bolj truditi. Tudi mi moramo sedaj naše predavatelje še dobro poslušati in

snov ponavljati, kajti le tako bomo dosegli to, po kar smo prišli v šolo.

Pred leti savinjski kmet še ni imel takšnih možnosti za izobrazbo, posebno ne v hmeljarstvu. Danes pa oblast vse to omogoča. Po raznih krajih se ustanavljajo kmečko-gospodarske šole, ki služijo napredku kmetijstva, za hmeljarje pa je šola v Vrbju glavna.

Na naši šoli imamo sedaj že lepo knjižnico: razne strokovne knjige, romane, povesti. Čitamo jih z velikim veseljem. Pomena lepe knjige se dobro zavedamo, saj nam širi kulturno obzorje, ob njej se učimo pravilno in brez napak čitati itd. Tudi mladinsko organizacijo imamo. Šola nam torej nudi vse, da bi postali res kvalificirani kmetijski delavci, ki jih sedanjost tako potrebuje.

Čez dva meseca, ko bomo že doma, bomo skušali prenesti naše znanje v prakso. Uspehi se seveda ne bodo pokazali takoj. Za to bo potrebno več let. Upam pa, da ne bomo osramotili napisa na naši šoli: »Hmeljarska šola — porok naprednega hmeljarstva«.

Uranjek Franc,
dijak Hmeljarske šole

Gospodarski nauki s potovanja v London

Ne vem zakaj so ravno mene določili za člana delegacije jugoslovanskih hmeljarjev za letni kongres organizacije evropskih hmeljarjev, ki je bil v začetku avgusta leta 1954 v Londonu. Nisem se čutil sposobnega za tako važno funkcijo, posebno še, ker nimam znanja tujih jezikov, vendar me je končno le vleklo ven čez mejo, da od blizu vidim in spoznam tujino, ki jo včasih naši poklicani in nepoklicani strokovnjaki tako vneto hvalijo. Do zdaj še nikdar nisem imel prilike, da bi prestopil našo državno mejo, zato je razumljivo, da sem z napetimi čustvi šel na to potovanje, kajti ni malenkost potovati čez pet držav, to je Avstrijo, Zahodno Nemčijo, Holandijo, Anglijo in Francijo, si tam ogledati v 15 dneh mnoge važne stvari za naše kmetijstvo, posebno še hmeljarstvo, ter tudi tovarne, ki so prava čuda tehnike.

Zbrali smo se tisto jutro v Zidanem mostu, kjer smo sedli v ekspresni voz in ne bi bilo prav, da ne bi ob tej priliki nekako površno analiziral našo jugoslovansko delegacijo, med katero sem se prav prijetno in tovariško počutil. Vodja naše delegacije je bil kmet hmeljar tov. Jože Jelovšek, predsednik Hmeljarskega odbora, več tudi trgovskih poslov, kar je posebno v hmeljski trgovini važno in je po službeni dolžnosti že večkrat pogledal v inozemstvo. Tako smo ga imeli že za rutiniranega inozemca, kar je dokazal s tem, da se zna prav dobro sukati po inozemskih parketih. Drugi je bil tov. inž. Janko Petriček, vodja kemičnega oddelka pri Hmeljarskem inštitutu v Žalcu, lansko leto tudi predsednik, drugače pa član Znanstvene komisije pri Evropski hmeljarski organizaciji. Njegovo znanje v kemičnih in tudi drugih vedah je menda neizčrpno in njegovo osebno poznavstvo s strokovnjaki drugih držav nam je pripomoglo, da smo si lahko ogledali mnoge stvari, ki bi jih drugače nikdar ne videli. Nedvomno je bil najboljši diplomat našega potovanja, ki je poleg tega bil tudi žurnalist in fotoreporter. Neznaten dogodek, ki se nam je pripetil pri Jesenicah, pa je dokaz, da se tudi diplomati včasih motijo. Tretji član, tajnik Hmeljarskega odbora tov. Karel Kač, naš »počni maršal«, ki je preskrbel vse potrebno za naše potovanje, je bil med vsemi na potovanju najbolj ravnodušen, pravi flegmatik, le kadar se ni s kakšno stvarjo strinjal, je svojo utemeljitev, pa naj si bo kjer koli, zabelil s pristno kranjsko kletvico. Četrti član, tolmač tov. Jože Oder, po postavi majhen, po umu pa velik, je bil za vse sposoben. Bil je nekakšen humorist naše delegacije. Iz komičnega pavliheca se je nenadoma spremenil v strogega moralista, samo da je nasprotnika ugnal v kozji rog. Zaradi znanja jezikov in svojega nastopa je postal osrednja osebnost, posebno v družbi nežnega spola. Peti član je bil tovariš Andrej Bohuš, oblastni referent in voditelj hmeljarstva v Vojvodini, ki je vedno in povsod znal braniti svojo avtoriteto in tudi vojvodinsko hmeljarstvo. Da je pri tem prišlo do majhnega nesporazuma med njim in nekaterimi Savinječani, je razumljivo. Seveda to ni rodilo hujših posledic. Že takrat sem videl, da hoče hoditi vojvodinsko hmeljarstvo svoja pota. Odras tega so tudi njihove odkupne cene, ki kažejo, da se bo vojvodinsko hmeljarstvo v bodoče mnogo povečalo, kar je zelo tvegano z ozirom na situacijo na svetovnem

trgu. Toda o tem bo govorila bodočnost. Šesti član sem bil jaz, kmet-hmeljar od rojstva do smrti, z nekoliko trdo hrbtenico in tilnikom, kot peto ali šesto kolo, brez znanja in izkušenj, ki naj z velikimi očmi in majhno pametjo zajame vse, kar je potrebno, da si sestavi pravilne rezultate. (Preveč smo skromni, tov. Turnšek! — Op. ur.)

Kot v filmu gledaš pokrajino za pokrajino iz brzovlaka, ki drvi z naglico do 100 km na uro, ali iz avtomobila, ki potegne tudi do 180 km po ravni asfaltirani in betonski enosmerni cesti. Zaradi naglice ne vidiš skoraj ničesar v bližini ceste ali železnice, le malo dalje si lahko ustvariš perspektivo narave in dela človeških rok, kar je marsikje videti kakor v pravljici. Nehote se ti vsiljuje vprašanje: kdaj in kako so ti ustvarjali svoja dela, ko vendar v svoji pridnosti še daleč ne prekašajo nas. Ali pa imajo nekoga nekje, ki jim je stalno in nepretrgoma dobavljal potrebne snovi in energijo, ki so potrebne za ustvarjanje vsega tega, kar imajo? Ko gledaš tovarno za tovarno, ponekod so te tovarne same zase kot cela mesta, in mesto za mestom, vidiš, da je prav nasprotno, kakor pri nas. Pri nas so goste vasi in redka mesta, tam pa so redke vasi in gosta mesta. Začuden se vprašujem, od kod tej množici ljudi potrebna prehrana? Daje jo borba za višje pridelke na obstoječih rodovitnih zemljah. In prav zato v industrijsko razvitih državah taka skrb za razvoj in napredek kmetijstva. Da, industrija je dvignila tako državo na višino v vsakem oziru — toda obstanek na tej višini je mogoč samo z istočasnim napredkom v kmetijstvu. Zato uživa kmetijstvo v vseh državah, koder smo se vozili, izjemen položaj. Z vedno novimi agrotehničnimi ukrepi, z novimi poljedelskimi stroji itd. pomagajo kmetu pri dvigu kmetijske proizvodnje. Z vzporednim razvojem industrije in kmetijstva večajo narodni dohodek in s tem tudi svoj življenski standard. Seveda je tudi način njihovega življenja drugačen. Poglejmo samo prehrano. Pri vsakem kosilu tri vrste kuhanega ali praženega krompirja poleg neizbežnih rib, tako da se človeku zdi, da imajo tam polovico svoje živinoreje v morju, ter mnogo zelenjave in sadnih kompotov vseh vrst, pa tudi svinjskega, govejega in ovčjega mesa, katerega obroki pa niso preveliki.

Paradižnik, ki smo ga pred prvo svetovno vojno pri nas komaj poznali, si je danes osvojil ves svet. Ne samo kot prikuha ali solata, dobiš ga kot uvod h kosilu pred zelenjavno juho (goveje sploh ni) v naravni obliki, da si najprvo utešiš željo po vitaminih. Ko sem videl njihove rastlinjake pod steklom, ogrevane z elektriko ali paro ter gnojenje z umetnimi gnojili po vseh modernih metodah, kjer so dale posamezne paradižnikove rastline tudi do 28 kg plodov, čez meter dolge plodove kumar, do meter dolgi stroki fižola, sem takoj razumel način njihove prehrane. Žito ni tako ubogljivo, kot zelenjadne rastline, le-to zahteva prostor v naravi in sonce ter ima daljšo rastno dobo, tako da ga ni mogoče z uspehom gojiti v rastlinjakih. Pa tudi pri žitih poskušajo na vse načine, kako bi vzgojili sorte z močnejšo in krajšo slamo ter večjim klasom, ki bi tudi prenesel večje količine umetnega gnojila.

Da, umetna gnojila so na zapadu tista gonilna sila, ki jim ustvarja tako visoke pridelke. Tam je uporaba umetnih gnojil že tako visoka, da meji že na skrajnost. Ni redkokje, da že uporabljajo 30 stotov raznih umetnih gnojil na hektar. Ali gre tu še dalje v neskončnost, ali pa bodo s tem zemljo zastrupili in omrtvili, bo pokazala bodočnost. Seveda uporabljajo pri tem tudi hlevski gnoj, posebno pa zeleno gnojenje, vendar je način njihovega kmetovanja tak, da mora zemlja v najkrajšem času dati od sebe čim več. To vidimo prav izrazito v sadjarstvu, kjer sadno drevje tako ženejo in silijo, da se v tridesetih letih že v glavnem izrodi, daje pa letno do 3 vagone sadja na hektar, kar so bajne številke. Ko pade sadnost, ga brez usmiljenja posekajo in napravijo na drugem mestu nov nasad, ki mora že v petem letu dati visoke pridelke. Skratka: v sadjarstvu je samo pridobitnost in številke — idealizma ni. Skoro tako je v živinoreji, kjer v glavnem, posebno pa v toplejših krajih noč in dan samo pasejo. Obmorske zapadne pokrajine so zelo primerne za živinorejo. Znano je, da trave na travnikih in pašnikih zelo dobro uspevajo v vlažni, prilično topli klimi z visoko talno vodo, kar je posebno izrazito v Holandiji. Rast trav je stalna in bujna, posebno še, ker so tla bogato gnojena, kar da pač visoko proizvodnjo v živinoreji. Zato se ti ne sme zdeti čudno, če dobiš tam za prigrizek majhen kos kruha in trikrat tako velik kos sira. Vsakdanja hrana sta tudi surovo maslo in jajca. Poleg kokoši je posebno mnogo vodne perutnine, ki si išče bogato hrano po močvirjih, zalivih morja, rek in kanalov. Kokoš, ki sicer mora imeti zrnato hrano, se je tam morala prilagoditi zelenjavi in močnim krmilom.

Močna krmila so pogonska sila visoke produktivnosti v vsaki živinoreji. Toda od kod surovine za močna krmila, saj iz same slane vode ali pa iz zraka in čisti zemeljskih mineralov ne morejo delati škrobnata in beljakovinska močna krmila. Morje je tisto, ki ima nepregledne farme rib, ki ustvarjajo surovinsko bazo za močna krmila. Poleg tega pa še kolonije, ki so dajale svojim gospodarjem prav vse, delovno silo, surovine, to je produkte vrh in znotraj zemlje. Prav njihova zasluga je, da so se te države tako visoko dvignile. Zato danes tako obupen napor, da si te kolonije obdržijo. Pa tudi pomorski promet in trgovina sta dala lepe dohodke. Ne na zadnjem mestu je kapital, saj je četrтина Londona samih bank vseh mogočih imen, kamor se stekajo obresti in rente iz vsega sveta. V kapitalističnem svetu je pač tako, da bolj pameten živi na račun manj pametnega, gospodarsko bolj razvit na račun manj razvitega, nikdar pa ne obratno. Končno bi tudi to ne pomenilo prav nič, če ne bi bilo volje za napredek v njih samih, tako da se moramo naravnost čuditi preračunljivosti in skromnosti Angležev, vlnudnosti in prilagodljivosti Holancev in železni disciplini Nemcev, kar vse jim je pomagalo, da v svetu danes mnogo pomenijo. Seveda ne morem izpustiti Francozov, kjer je ljubezen do zemlje in do vsega lepega, posebno pa do svobode, največja čednost.

Na hmeljarskem kongresu v Londonu smo videli, da ljubi Anglež točnost nad vse. Do minute natančno se je odvijal program, tudi pri zakuskih in obedih, prav posebno pa je to prijetno na izletih in ogledih, da se vse ne razvleče v neskončnost. V teh stvareh se lahko od njih mnogo naučimo.

Izraziti ljubitelji alkohola in vneti kadilci naj v te države ne hodijo, razen če nosijo s seboj ogromno prtljage, za katero je pa povsod zelo nevarna carina. Alkohol in tobak sta zelo draga povsod, razen vina v Franciji, kjer ti v večini gostiln pri naročilu kosila takoj priključijo liter črnega vina po zmerni ceni. Če ga popiješ ali ne, plačati ga moraš. Morda bo kdo mislil, da je zgoraj vse kot iz škatlice vzeto, napredek je popoln, vse mehanizirano itd. Toda temu ni tako. Marsikje so še več ali manj zaostale pokrajine, tu in tam se še vidi poleg traktorja tudi konje in vole; celo krave so vlekle plug, ko so plitvo podoravali strnišče. Ko je vozil vlak čez visoke hribe, smo na kmetijah opazili nahrbtni koš kot važno prometno sredstvo. Tako je povsod po svetu. Obdelava v večini vinogradov je mehanizirana. So pa tudi lege ob Reni in drugod, kjer so v skalo vsekane stopnice edini dohod v vinograd in edina vlečna sila je tam še človek. Nedvomno pa raste na teh parcelah najboljša vinska kapljica. Absolutne popolnosti torej ni nikjer. Pri nas imamo težje pogoje zaradi pomanjkanja mehanizacije, oni pa hujšo borbo s škodljivci, posebno z glivičnimi boleznimi; za razvoj le-teh je njihovo vlažno podnebje zelo ugodno. V lanskem deževnem letu so imeli v Angliji tako hud napad peronospor, da jim je del hmelja popolnoma uničila. V Nemčiji so pa menda škropili vsak teden najmanj dvakrat, tako da so hmeljišča izgubila vso zeleno barvo in so bila od daleč kot posuta z bakrenim apnom.

V hmeljarstvu gremo mi nekako vzporedno z naprednimi državami. Smo sicer v donosih našega hmeljarstva še precej nižji od drugih držav, vendar se tudi v tem pogledu naglo dvigamo. V njihove tako visoke povprečne donose za svojo osebo ne verjamem; morda je v tem skrita neregularna površina pod hmeljem. Sicer pa, prosim, to je moje osebno mnenje, ki ga nikomur ne vsiljujem. Druga stvar pa so žičnice. Ne zaradi žičnic, temveč zaradi načina napeljave hmelja, ki je mogoč samo na žičnicah v viseči poševni legi, imajo večji donos hmelja. Tudi je znano, da sadno drevo s povešenimi vejami boljše rodi, kakor s pokončnimi in da ima koruza, ki jo veter nekoliko nagne, lepši storž kakor ravno stoječa. To vse zato, ker je pot rastlinskega soka nekoliko ovirana ter sili v plod in rodovitnost. O zakonitosti tega vprašanja se lahko prepričamo tudi pri hmelju, če postavimo k sadiki zelo krivo hmeljevko. Videli bomo, da ima ob enakih pogojih ta večji donos kot ravne hmeljevke. Seveda s tem ni rečeno, da bi v hmeljišča postavili krive hmeljevke, ker bi zaradi nepravilnega razmaka bil pridelek slabši. Treba pa je resno razmišljati o žičnicah.

Zapadni kmet in hmeljar sta pred nami tudi v tem oziru na boljšem, ker pridelujeta na isti površini letno samo eno kulturo. Strniščnih posevkov tam ne poznajo in bi jim tudi ne dozoreli zaradi prekratkega poletja. Strnišče po žetvi plitvo preorjejo in njihovega dela je konec. Tu in tam posadijo v strnišče peso, pa ne uspeva dobro. Kоруza, ki je pri nas važna rastlina, tam ne uspeva — razen v srednji in južni Franciji. Še za silos jo morajo sejati dovolj zgodaj. Enako je s fižolom za seme. Ne more dozoreti, razen tam, kjer uspeva kоруza. Torej je delovno leto za tamošnje kmete mnogo krajše, kakor pri nas in zato fizično ne trpijo toliko. Hrana kmeta in delavca je

dobra, lahka, polna vitaminov — pač pa ne preveč krepka in močna. Pri njej bi naš kmet in delavec zaradi težkega telesnega dela ne bila zadovoljna. Njim pa popolnoma zadostuje, ker vsa težka dela opravijo stroji. Mnogo trošijo za hrano in brezalkoholne sadne pijače, za alkoholne pijače, razen za pivo, pa skoraj nič. Izjema je Francija, kjer popijejo vina več kakor kjerkoli drugje in to vedno pri jedi kot poživilo, ne pa kot mamilo na prazen želodec, kakor pri nas. Tudi Nemci v vinorodnih pokrajinah in blizu pivovarn niso prehudi abstinenti.

Z bogatimi vtisi sem se vračal v domovino. Glava je bila tako polna vsega, da sem mislil, da nikdar

ne bom prišel vsemu do dna. Človek postane razdvojen, na marsikatero vprašanje, ki si ga postavlja, ne zna najti pravega odgovora. Končno prideš do zaključka, da ima vsako gospodarsko vprašanje svoj železen zakon, ki ga ne moreš spremeniti; spremeniš mu lahko samo smer dogajanja. Skoraj podzvestno razmišljam o tujini in domovini. Primerjaš petdesetletno mater, ki ima pet hčera, za katere je treba skrbeti, če ne za moža, pa vsaj za kos kruha, z dvajsetletnim dekletom, ki skriva v svojih nedrih mladost, pred sabo pa ima bodočnost in življenje. In končno: Domovina je samo ena in ta je tako lepa!

Turnšek Pongrac.

Skrbi ameriških hmeljarjev

Glavna hmeljska sezona je že za nami, pa si pogledjmo, kako je šel hmelj v denar na svetovnih trgih in kaj je vplivalo na njegovo prodajo.

V našem listu smo že omenili, da je prodaja hmelja odvisna od vsakoletne produkcije, zalog po pivovarnah in kupne moči prebivalstva ali bolj učeno povedano, od življenske ravni prebivalstva. Hmeljska produkcija je naraščala v vseh državah od osvoboditve sem in v tej luči moramo gledati vse probleme, ki so se pojavili pri prodaji hmelja. Danes si bomo ogledali največjega producenta hmelja — Ameriške Združene države.

V Združenih državah so vedno producirali največji del piva na bazi visoke fermentacije. Pred prohibicijo je bilo ameriško pivo zelo podobno evropskemu ležaku, ko pa je bila ukinjena prohibicija, so ugotovili, da je publika izgubila okus za močno ohmeljeno pivo in je nova generacija zahtevala pijačo z milejšim okusom. Zaradi tega varijo sedaj v Združenih državah pivo svetle barve z nizkim dodatkom hmelja.

V Združenih državah so hmeljarji trpeli zaradi nihanja cen in je bilo potrebno precej časa, da je bila vzpostavljena kontrola trga. V letu 1937 so cene padle tako nizko zaradi nadprodukcije, da je bil ogrožen obstoj hmeljarstva. V tem letu so uzakonili Sporazum o vtržitvi hmelja, ki je že vplival na prodajo letnika 1938. S tem sporazumom so dosegli takojšnjo stabilizacijo hmeljskega trga. Sporazum so obnovili v letih 1940 in 1942, vendar pa je v naslednjih letih vse do leta 1945 ni bila več potrebna kontrola viškov.

Med vojno so povečali površino hmeljišč in je dosegla produkcija v letu 1945 takšen obseg, da so lahko krili vse potrebe, razen tega pa so si pivovarnarji napravili še zaloge. Trg je bil zaradi tega precej stabilen, vendar pa je še vedno obstojal strah, da pride v bodočnosti do ponovne nadprodukcije.

Ta strah je obstojal tudi po letu 1947, ko je močan napad peronospre uničil velik del pridelka v Oregonu in obalnih predelih Kalifornije. Hmeljarji so predlagali, naj se obnovi Kontrolni urad za hmelj, ki bi reguliral trg. Še pred njegovo realizacijo pa je nastopila nadprodukcija in so padle cene od 60 do 70 centov za funt na 25 do 30 centov. Na zahtevo večine hmeljarjev in tudi trgovcev je bil Kontrolni urad za hmelj ustanovljen v juliju 1949.

Glavna naloga Urada za kontrolo hmelja je bilo kontroliranje viškov produkcije in preprečevanje prodaje hmelja, ki ne ustreza pivovarniški industriji. Kontrola nadprodukcije je bila izvršena tako, da so omejili količino hmelja za prodajo v skladu z ocenje-

nimi potrebami pivovarniške industrije in izvozne trgovine. Če so v nekem letu te potrebe dosegle 98 % produkcije hmelja, so seveda gornje omejitve odpadle. Kompetence Urada za kontrolo hmelja so bile predvsem v naslednjem:

Vsako leto je določil maksimalno količino hmelja, ki ga je mogoče vtržiti na podlagi ocenjenih potreb trga.

Določil je celotno količino hmelja, ki jo posamezni producenti lahko prodajo.

Izdal je poseben certifikat, s katerim je bila producentom onemogočena prodaja onih viškov hmelja, ki jih Kontrolni urad ni odobril.

Na ta način je bila vzpostavljena stabilnost na ameriškem trgu, producenti so obnavljali odnosno razširjali hmeljišča samo v okviru stvarnih potreb trga, ker se jim ni izplačalo forsirati produkcijo in nato zaradi predpisov gornjega urada puščati cele nasade hmelja neobrane. Seveda so bili zaradi tega nekateri hmeljarji prizadeti in se je pojavila v enem delu producentov močna opozicija proti temu zakonu. Na občnem zboru Združenja ameriških hmeljarjev leta 1953 je prišlo do razcepa in so propadli vsi poskusi, da se obnovi tržni sporazum. Od tega leta dalje ne vladajo v Združenih državah nobene omejitve o prodaji hmelja, kar se odraža tudi na cenah.

Letošnji pridelek hmelja v Združenih državah se ceni na 19.727 ton, to je 4 % manj od pridelka v letu 1953 in 19 % izpod povprečja 1943 do 1952. V hmeljskih področjih Idaho, Washington, Oregon in Kalifornija je bilo obranih okrog 11.137 ha hmeljišč, neobranih pa je ostalo okrog 121 ha. Povprečni donos hmelja leta 1954 je znašal 1.770 kg na hektar in je bil največji v povojnem obdobju. Med vojno so Združene države izvažale mnogo hmelja v države Južne Amerike, ker je bil evropski hmelj za njih nedosegljiv. Po vojni pa se je situacija spremenila. Združene države prodajajo hmelj samo za dolarje, teh pa v Južni Ameriki in tudi drugod primanjkuje. Zato so te države zopet posegle po evropskem hmelju, ki ga lahko nabavijo na podlagi raznih klirinških sporazumov in trgovinskih sporazumov. Ker so Združene države tudi same velik odjemalec evropskega hmelja, svoje produkcije pa ne morejo konsumirati v celoti, je nastala na tem trgu v zadnjem času precejšnja kriza in so padle cene ameriškega hmelja na katastrofalno raven 23 do 25 centov za funt.

Situacija torej tudi drugod po svetu ni najbolj rožnata.

Birsa Vlado.